

24.03.2014

Kj/4

§ 55

Helsingin Satama -liikelaitoksen toiminnan yhtiöittäminen

HEL 2014-001009 T 00 00 00

Päätös

Konsernijaosto päätti panna asian pöydälle.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Atte Malmström, konsernilakimies, puhelin: 310 25472
atte.malmstrom(a)hel.fi
Matti Malinen, talousarviopäällikkö, puhelin: 310 36277
matti.malinen(a)hel.fi

Päätösehdotus

Kaupunginhallituksen konsernijaosto esittää kaupunginhallitukselle seuraavaa:

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto päättää

- hyväksyä Helsingin Satama -liikelaitoksen liiketoimintaa välittömästi jatkavan osakeyhtiön (satamayhtiö) perustamisen kaupungin omistukseen,
- hyväksyä Helsingin Satama -liikelaitoksen toiminnan siirtämisen ja myymisen satamayhtiölle 31.12.2014 mennessä,
- hyväksyä satamayhtiön perustamiseen ja Helsingin Satama -liikelaitoksen toiminnan siirtoon ja myyntiin liittyvät pääomajärjestelyt,
- oikeuttaa kaupunginhallituksen päättämään Helsingin Satama -liikelaitoksen toiminnan, omaisuuden ja henkilöstön siirtoon liittyvistä järjestelyistä sekä
- kumota 1.1.2015 lukien Helsingin Satama -liikelaitoksen johtosäännön sekä Helsingin kaupunginhallituksen johtosäännön 9 § 4 momentin siltä osin kuin se koskee Helsingin Satama -liikelaitosta.

Tiivistelmä

Postiosoite
PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin
+358 9 310 1641
Faksi
+358 9 655 783

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566

24.03.2014

Kj/4

Kuntalain 1.9.2013 voimaan tulleen muutoksen johdosta kuntien on annettava kilpailutilanteessa markkinoilla hoitamansa tehtävät osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi (yhtiöittämisvelvollisuus). Yhtiöittämisvelvollisuutta koskeva siirtymäaika päättyy 31.12.2014.

Helsingin Satama -liikelaitoksen toimintaa harjoitetaan kilpailutilanteessa markkinoilla, joten yhtiöittämisvelvollisuus koskee liikelaitoksen toimintaa. Helsingin Satama -liikelaitoksen toiminta on yhtiötettävä edellä mainitun siirtymäajan puitteissa ennen 1.1.2015.

Yhtiöittämiseen liittyvät henkilöstösiirrot toteutetaan liikkeenluovutuksen periaatetta noudattaen.

Perustettavan satamayhtiön avaavan taseen loppusumman ennakoidaan olevan noin 562 miljoonaa euroa. Suunnitellulla taserakenteella on tarkoitus varmistaa satamayhtiön kannattava liiketoiminta, rahoituksen riittävyys ja vakavaraisuus sekä toisaalta ottaa huomioon kaupungin yhtiölle asettamat tulostavoitteet sekä valtiontukisääntelyn asettamat reunaehdot.

Esittelijän perustelut

Taustaa

Eduskunta hyväksyi 18.6.2013 lain kuntalain muuttamisesta (626/2013). 1.9.2013 voimaan tullut laki velvoittaa kunnat antamaan kilpailutilanteessa markkinoilla harjoittamansa tehtävät osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi (yhtiöittämisvelvollisuus) 31.12.2014 mennessä. Lain perusteluissa (HE 32/2013 vp) mainitaan erikseen, että satamat kuuluvat yhtiöittämisvelvollisuuden piiriin.

Kaupunginvaltuusto päätti strategiaohjelman 2013–2016 hyväksymisestä 24.4.2013, § 122. Strategiaohjelman hyväksymiseen liittyvässä täytäntöönpanopäätöksessään 20.5.2013, § 605 kaupunginhallitus päätti kehottaa Helsingin Energia -liikelaitosta ja Helsingin Satama -liikelaitosta yhteistyössä talous- ja suunnittelukeskuksen kanssa valmistelemaan ehdotukset toiminta- ja hallintomallien järjestämisestä kilpailuneutraliteettisäännösten edellyttämällä tavalla.

Valmistelu

Helsingin Satama -liikelaitoksessa on laadittu yhtiöittämistä koskeva suunnitelma yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa.

24.03.2014

Kj/4

Liikelaitos on valmistellut yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa luonnoksen Helsingin Satama Oy:n perustamissopimukseksi, joka on esityslistan liitteenä 1, sekä luonnoksen Helsingin Satama Oy:n yhtiöjärjestykseksi, joka on esityslistan liitteenä 2.

Helsingin Satama on lisäksi valmistellut yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa taloudelliset selvitykset yhtiön elinkelpoisuudesta. Tavoitteena on turvata satamayhtiölle kannattava liiketoiminta, rahoituksen riittävyys ja vakavaraisuus sekä toisaalta ottaa huomioon kaupungin yhtiölle asettamat tulostavoitteet. Taloudellisten selvitysten teossa on ulkopuolisena asiantuntijana toiminut Ernst & Young Oy (EY). Esityslistan liitteenä 4 on EY:n laatima raportti Helsingin Satama -liikelaitoksen yhtiöittämisestä.

Henkilöstö

Yhtiöittämiseen liittyvä henkilöstön siirtosuunnitelma on valmisteltu Helsingin Satama -liikelaitoksessa. Henkilöstö siirtyy liikkeenluovutuksen periaatetta noudattaen vanhoina työntekijöinä yhtiön palvelukseen. Liikkeenluovutuksen piiriin kuuluvat kaikki 31.12.2014 vakinaisessa virka- tai työsuhteessa Helsingin Satama -liikelaitokseen olevat henkilöt. Määräaikaisessa työsuhteessa olevat henkilöt, joiden määräaikaisuuden peruste säilyy 1.1.2015 jälkeen, siirtyvät yhtiön palvelukseen aiemmin sovituksi määräajaksi samalla periaatteella kuin vakinaisessa palvelussuhteessa oleva henkilöstö. Palvelussuhteen ehdot säilyvät ennallaan siirtymätilanteessa.

Yhtiön hallitus päättää, mihin työehtosopimukseen yhtiö liittyy. Tavoitteena on, että yhtiössä noudatettaisiin Palvelulaitosten työnantajayhdistyksen (PTY) työehtosopimusta (PTYTES).

Henkilöstön eläke-etuudet järjestetään kunnallisen eläkelain tasoisina. Yhtiö ottaa eläkevakuutuksen Kuntien eläkevakuutuksesta.

Yhtiö noudattaa kaupunkikonsernin tytäryhteisöjä koskevia henkilöstöpoliittisia periaatteita.

Helsingin Sataman yhteistoimintaryhmä on käsitellyt asiaa kokouksessaan 16.1.2014. YT-ryhmän lausunto on esityslistan liitteenä 5.

Siirtyvän henkilöstön etuuksista on sovittu paikallisten työntekijäjärjestöjen, Helsingin Satama -liikelaitoksen ja kaupunginkanslian kesken. Henkilöstön siirtymäsopimus ja henkilöstöjärjestöjen kanssa käytyjen neuvottelujen pöytäkirja ovat esityslistan liitteenä 6.

24.03.2014

Kj/4

Kaupungin henkilöstötoimikunnassa liikelaitoksen yhtiöittämisasiaa käsitellään viikolla 16.

Pääomitus

Yhtiön avaavan taseen loppusumman ennakoidaan olevan 562 miljoonaa euroa. Avaava tase muodostetaan niin, että liikelaitoksen taseessa oleva käyttöomaisuus siirretään perustettavalle yhtiölle käyvästä arvosta ja muut omaisuuserät kirjanpitoarvostaan. Yhtiön pääomitus tapahtuu siten, että omaisuus- ja velkaerien erotus 393 miljoonaa euroa kohdistetaan oman ja vieraan pääoman eriin. Oman pääoman määräksi on laskettu 298 miljoonaa euroa ja kaupungin pääomalainan määräksi 95 miljoonaa euroa.

Oma pääoma jakautuu osakepääomaan 100 miljoonaa euroa ja sidottuun vapaaseen omaan pääomaan 198 miljoonaa euroa. Oma pääoma maksetaan kokonaisuudessaan yhtiölle apporttina eli luovuttamalla liikelaitoksen taseessa olevaa käyttöomaisuutta yhtiön osakkeita vastaan.

Kauppahinta

Edellä mainitun apporttijärjestelyn ulkopuolelle jäävän omaisuuden satamayhtiö ostaa kaupungilta. Omaisuuden nettokauppahinta arviolta 252 milj. euroa (siirtyvien varojen ja velkojen erotus) merkitään yhtiön velaksi kaupungille. Tästä 157 milj. euroa jää tavanomaiseksi markkinaehtoiseksi velaksi kaupungille. Määrä vastaa Helsingin Sataman nykyisiä rahalaitoslainoja. Kauppahinnan loppuosa 95 miljoonaa euroa jää pääomalainan ehtoiseksi velaksi kaupungille.

Kuntalain muutoksen perusteluissa todetaan, että keskusverolautakunnan ennakkoratkaisuissa pääomalainojen korkoksi on yksittäistapauksissa hyväksytty jopa 6–8 prosentin kiinteä korko. Helsingin Satama Oy:n talouslaskelmissa pääomalainan korkona on käytetty 6 %:n korkoa. Markkinaehtoisen lainan korkotasoa on arvioitu julkisten tietojen pohjalta verrokkiyhtiöiden avulla. Markkinaehtoisen lainan pitkäaikaisena laskennallisena korkona on käytetty 4 %:n korkoa. Pääomalainan ja markkinaehtoisen lainan korkoja tarkennetaan ennen lainasopimuksen ja velkakirjan allekirjoittamista, jos se on tarpeen esimerkiksi verottajan tekemien linjausten johdosta.

Kauppakirjaluonnos, pääomalainasopimusluonnos sekä velkakirjaluonnos ehtoineen ovat esityslistan liitteinä 8–10.

Talous

24.03.2014

Kj/4

Satamayhtiön elinkelpoisuuden arvioimiseksi on tehty ennustelaskelmat vuosille 2015–2024 (tarkastelukausi). Laskelmissa käytetyillä oletuksilla yhtiö on tarkastelukaudella elinkelpoinen. Toiminnan alkuvuosina tuloksen ennustetaan olevan lievästi tappiollinen, minkä jälkeen kannattavuuden odotetaan paranevan. Yhtiön omavaraisuus on hyvä ja se vahvistuu tarkastelukaudella edelleen. Yhtiön maksuvalmius säilyy tavoitetasolla ja yhtiö voi lyhentää lainojaan suunnitellusti. Lisäksi yhtiön kokonaistuloutus kaupungille on vakaa. Yhtiön maksettavaksi tulevat tuloverot sekä osingonmaksukyky on myös arvioitu laskelmissa.

Käyttöomaisuus

Yhtiölle on perusteltua siirtää vain yhtiön liiketoiminnan kannalta tarpeellinen käyttöomaisuus. Käyttöomaisuuserät, jotka eivät ole tällaista liiketoiminnan kannalta tarpeellista omaisuutta ja jotka jäävät kaupungin omistukseen, on lueteltu esityslistan liitteessä 11. Näiden käyttöomaisuuserien kirjanpitoarvo per 31.12.2013 on yhteensä noin 123 miljoonaa euroa. Kaupunginhallituksen päätettäväksi tuodaan myöhemmin erikseen se, minkä hallintokunnan/hallintokuntien hallintaan kaupungin omistukseen jäävät käyttöomaisuuserät osoitetaan 1.1.2015 lukien.

Sataman maa-alueet

Yhtiö vuokraa satamatoiminnan vaatimat maa-alueet kaupungilta käypään markkinahintaan pois lukien ne maa-alueet, jotka Helsingin Satama -liikelaitos on vuokrannut edelleen sellaisille ulkopuolisille vuokralaisille, joiden vuokraoikeus on kirjattu tai voidaan sopimuksen mukaan kirjata. Kirjaaminen on tarpeen muun muassa siksi, että se mahdollistaa vuokraoikeuden käyttämisen velan vakuutena. Alivuokraoikeutta ei voida kirjata eikä siihen voida vahvistaa kiinnityksiä, mikä tarkoittaa, ettei alivuokraoikeutta ja sillä olevia rakennuksia ja laitteita voida käyttää velan vakuutena.

Tässä tarkoitettujen alueiden vuokraamisella satamayhtiölle olisi niin kielteinen vaikutus ulkopuolisten vuokralaisten oikeusasemaan, ettei siihen ole perusteita ryhtyä. Sataman ja tässä tarkoitettujen ulkopuolisten vuokralaisten väliset vuokrasopimukset jäävät voimaan kaupungin ja vuokralaisten välisinä sopimuksina. Vastaava järjestely on toteutettu myös esimerkiksi Hamina-Kotkan satamassa. Muutoksella ei ole huomionarvoista taloudellista merkitystä liikelaitoksen toiminnan yhtiöittämisen kannalta.

Maanvuokraukseen liittyviä menettelyjä ja sopimuksia valmistellaan yhteistyössä kiinteistöviraston ja Helsingin Satama -liikelaitoksen kesken. Maanvuokrasopimuksia koskeva asia tuodaan

24.03.2014

Kj/4

kaupunginvaltuuston päätettäväksi erikseen yhtiöittämistä koskevien päätösten tekemisen jälkeen.

Yhtiön toiminnan käynnistämisen vaiheet

Helsingin Satama -liikelaitoksen yhtiöittäminen ja toiminnan siirto on kuntalain yhtiöittämisvelvoitteen mukaan toteutettava 31.12.2014 mennessä.

Perustettavan Helsingin Satama Oy:n toiminnan käynnistäminen on suunniteltu kaksivaiheiseksi. Ensi vaiheessa, aikaisintaan 1.7.2014, perustetaan osakeyhtiö, joka huolehtii yhtiön toiminnan käynnistämiseen liittyvistä käytännön toimenpiteistä ja niihin liittyvistä sitoumuksista. Tätä toiminnan käynnistämistä varten yhtiölle valitaan kolmijäseninen kaupungin viranhaltijoista ja työntekijöistä muodostettava väliaikainen hallitus, ja yhtiön toimitusjohtajaksi valitaan oman toimen ohella Helsingin Satama -liikelaitoksen nykyinen satamajohtaja. Hallituksen jäsenten nimeämistä koskeva asia tuodaan konsernijaoston päätettäväksi erikseen yhtiöittämistä koskevien päätösten tekemisen jälkeen.

Yhtiöittämissuunnitelman mukaan perustettava yhtiö aloittaa täysipainoisesti toimintansa 1.1.2015. Tätä toista vaihetta varten yhtiön on tarkoitus pitää marras-joulukuussa 2014 ylimääräinen yhtiökokous, jossa päätetään mm.

- 1) osakeannista Helsingin kaupungille,
- 2) sataman liiketoiminnan hankkimisesta Helsingin kaupungilta,
- 3) osakkeiden merkintähinnan maksamisesta apporttiomaisuudella ja merkintähinnan merkitsemisestä osin osakepääomaan ja osin sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon sekä
- 4) muista tarvittavista satamatoiminnan siirtämiseen ja perustettavan yhtiön aloittamiseen liittyvistä yhtiökokouksen päätettäviin kuluista asioista.

Lisäksi ylimääräisessä yhtiökokouksessa yhtiölle valitaan hallitustehtäviä siihen asti väliaikaisesti hoitaneen kolmijäsenisen hallituksen tilalle yhtiöjärjestyksen mukaiseksi toimikaudeksi yhtiöjärjestyksen mukainen varsinainen hallitus, ja että yhtiön täysipainoisen toiminnan alkaessa Helsingin Satama -liikelaitoksen satamajohtaja jatkaa yhtiön toimitusjohtajana.

Yhtiön toimiminen kilpailluilla markkinoilla tulee ottaa huomioon yhtiön hallituksen jäsenten valinnassa. Osakeyhtiölain mukaan hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta

24.03.2014

Kj/4

järjestämisestä. Hallitus vastaa myös siitä, että yhtiön kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty.

Esittelijän kannanotto

Esittelijä toteaa, että kuntalain muutos edellyttää satamatoiminnan yhtiöittämistä vuoden 2014 loppuun mennessä. Perustettava yhtiö tulee olemaan kaupungin täysin omistama.

Yhtiön pääomitus on suunniteltu siten, että se varmistaa yhtiön toimintakyvyn, mutta on samalla siten perusteltu ja oikein mitoitettu, että sitä ei ole pidettävä EU:n säännösten vastaisena kiellettyinä valtiontukena.

Perustettava yhtiö aloittaa täysipainoisesti toimintansa 1.1.2015. Yhtiöittäminen on käytännön syistä perusteltua toteuttaa vaiheittain edellä kuvatulla tavalla niin, että jo tässä vaiheessa tehdään kaupungin puolesta molempia vaiheita koskevat tarvittavat hallinnolliset päätökset.

Laadittujen taloudellisten selvitysten mukaan yhtiö on elinkelpoinen ja taloudellisesti terveellä pohjalla, mikä antaa hyvän lähtökohdan yhtiön liiketoiminnan kehittämiseksi.

Helsingin Satama -liikelaitoksen yhtiöittämiseen liittyvät järjestelyt on käyty läpi kaupungin tilintarkastajan kanssa.

Päätösehdotus vastaa asiallisesti Helsingin Satama -liikelaitoksen johtokunnan esitystä yhtiöittämisestä pois lukien liikelaitoksen käytössä olevien maa-alueiden edelleen vuokraukseen liittyvät järjestelyt, jotka ovat tarkentuneet johtokuntakäsittelyn jälkeen. Lisäksi kaupungin omistajaohjauksen selkiyttämiseksi satamayhtiöön on lisätty nimitystoimikunta, jonka tehtävänä on vuosittain valmistella yhtiön hallituksen jäsenten valintaa.

Helsingin Satama -liikelaitoksen satamajohtaja Kimmo Mäki on läsnä konsernijaoston kokouksessa.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Atte Malmström, konsernilakimies, puhelin: 310 25472
atte.malmstrom(a)hel.fi
Matti Malinen, talousarviopäällikkö, puhelin: 310 36277
matti.malinen(a)hel.fi

Liitteet

1 Perustamissopimusluonnos

24.03.2014

Kj/4

2	Yhtiöjärjestysluonnos
3	Luonnos nimitystoimikunnan työjärjestykseksi
4	Salassa pidettävä (JulKL 24 § 1 mom 17 k.)
5	Yhteistoimintaryhmän lausunto
6	Neuvottelupöytäkirja ja siirtymäsopimus_allekirjoitettu
7	Neuvottelupöytäkirja ja siirtymäsopimus_allekirjoittamaton
8	Salassa pidettävä (JulKL 24 § 1 mom 17 k.)
9	Pääomalainasopimusluonnos
10	Velkakirjaluonnos ehtoineen
11	Käyttöomaisuuserät jotka eivät siirry yhtiölle

Tiedoksi; Muutoksenhaku: Muutoksenhakukielto, valmistelu

Helsingin Satama -liikelaitos
Kaupunginkanslia

Päätöshistoria

Helsingin Satama -liikelaitoksen jk 25.02.2014 § 10

HEL 2014-001009 T 00 00 00

Päätös

Johtokunta päätti esittää kaupunginhallitukselle

- Helsingin Satama -liikelaitoksen harjoittaman satamatoiminnan yhtiöittämistä perustamalla liikelaitoksen toimintaa välittömästi jatkavan Helsingin Satama Oy -nimisen osakeyhtiön, ruotsiksi Helsingfors Hamn Ab,

- Helsingin Satama -liikelaitoksen toiminnan siirtämistä 31.12.2014 mennessä varoineen, velkoineen ja velvoitteineen perustettavalle osakeyhtiölle lukuun ottamatta liitteessä 7 mainittuja liiketoimintakokonaisuuteen kuulumattomia käyttöomaisuuskohteita, jotka jäävät Helsingin kaupungille,

- Yhtiön perustamiseen ja toiminnan siirtoon liittyvien asiakirjojen sekä rahoituslinjausten hyväksymistä liitteiden 1-7 pohjalta,

- Helsingin Satama -liikelaitoksen nykyisen henkilöstön siirtämistä perustettavan osakeyhtiön palvelukseen Helsingin kaupungin ja henkilöstöä edustavien paikallisjärjestöjen neuvotteleman siirtosopimuksen mukaisesti (luonnos liitteenä 4) ja

- Helsingin Satama -liikelaitoksen toiminnan lopettamista sekä sen johtosäännön kumoamista vuoden 2014 tilinpäätöksen valmistuttua.

24.03.2014

Kj/4

Samalla kaupunginhallitus päättäneen oikeuttaa Helsingin Sataman tekemään yhtiöjärjestykseen ja kauppakirjaan sekä muihin asiakirjoihin tarpeellisia muutoksia ja tarkennuksia.

Esittelijä

talousjohtaja
Tauno Sieranoja

Lisätiedot

Tauno Sieranoja, talousjohtaja, puhelin: 310 33560
tauno.sieranoja(a)hel.fi